

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

สัตว์น้ำจืดซึ่งประชาชนได้อาศัยเก็บเกี่ยวจากแหล่งน้ำธรรมชาติ ซึ่งได้แก่ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง ได้ลดปริมาณลงอย่างเห็นได้ชัด ปัญหาสำคัญอันเป็นต้นเหตุส่วนใหญ่ ได้แก่ แหล่งอาศัยและแพร่พันธุ์ของสัตว์น้ำตามธรรมชาติดังกล่าวเสื่อมสภาพและเปลี่ยนสภาพจากเดิมเนื่องจากสาเหตุทรัพยากรสัตว์น้ำถูกจับนำมาใช้ประโยชน์มากเกินไป จนไม่สามารถคงปริมาณและเกิดทดแทนได้เท่าที่ควร อีกทั้งแหล่งที่อยู่อาศัยและแพร่พันธุ์สัตว์น้ำที่เสื่อมโทรมหรือเปลี่ยนสภาพ ไม่ว่าจะเป็นเพราะธรรมชาติหรือจากฝีมือของคนเรา หากมีปริมาณเพิ่มขึ้นก็ย่อมจะสร้างปัญหามากขึ้น ไม่มีที่สิ้นสุด นอกจากนั้นการเกิดสภาวะแวดล้อมเป็นพิษเนื่องจากทิ้งสิ่งปฏิกูล ตลอดจนเศษเหลือจากโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ลงในแม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง ฯลฯ จนทำให้น้ำเน่าเสีย ก็จะทำให้แหล่งน้ำเหล่านี้หมดสภาพเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำโดยสิ้นเชิง

การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นวิธีการหนึ่ง ซึ่งจะช่วยพึ่งพิงกับการบริโภค ผลผลิตจากการเลี้ยงสัตว์น้ำส่วนใหญ่จะได้มาจากการเลี้ยงปลา และผลผลิตจากปลาน้ำจืดจัดว่าเป็นผลผลิตที่มีปริมาณมากที่สุด ส่วนประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ประเทศไทยถือว่าเป็นประเทศที่มีความก้าวหน้าในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืดมากที่สุด ในปัจจุบันจึงมีการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในประเทศมีแนวโน้มจะพัฒนาไปได้อย่างดี เมื่อเปรียบเทียบกับผลตอบแทนจากการเพาะเลี้ยงสัตว์ชนิดอื่นกับปลานิลที่เป็นปลาน้ำจืดที่รู้จักกันแพร่หลาย ทั้งนี้เพราะปลานิลเป็นปลาที่เลี้ยงง่ายโตเร็ว มีความแข็งแรง อดทนต่อสภาพแวดล้อมได้เป็นอย่างดี ปลานิลชนิดนี้เป็นปลาที่กินพืชและอาหารได้เกือบทุกชนิด ปลานิลสามารถแพร่ขยายพันธุ์วางไข่ได้ทั้งในบ่อและแหล่งน้ำธรรมชาติทั่วไป นอกจากนี้ยังเป็นปลาที่มีรสชาติดี สามารถนำไปประกอบอาหารได้หลายอย่าง เป็นที่นิยมบริโภคของประชาชน ในปัจจุบันเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาจึงหันมาเลี้ยงปลานิลเป็นอาชีพกันมากขึ้นตามลำดับ

ตารางที่ 1.1 แสดงปริมาณการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด ปี 2545

ชนิดสัตว์น้ำจืด	ผู้เพาะเลี้ยง (ราย)	พื้นที่เพาะเลี้ยง (ไร่)	ปริมาณ (กก.)	มูลค่า (บาท)
ปลาช่อน	-	-	-	-
ปลาดุก	948	474	237,000	7,110,000
ปลาดุกเทศ	946	473	165,550	4,966,500
ปลานิล	3,548	1,774	887,000	35,480,000
ปลาไน	591	296.50	103,425	3,619,875
ปลาสาวย-เทโพ	593	296.50	148,250	5,188,750
กุ้งฝอย	-	-	-	-
ตะพาบน้ำ	-	-	-	-
ปลานวลจันทร์เทศ	709	354.50	124,075	4,342,625
กุ้งก้ามกราม	1	-	10,200	1,530,000
กบ	236	34	47,200	2,360,000
ปลาชุกเทศ	709	4,720 (ตร.ม.)	124,075	3,722,250

ที่มา : สำนักงานประมงจังหวัดเชียงใหม่ (2548)

จากตารางที่ 1.1 แสดงปริมาณการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด ปี 2545 จากการเพาะเลี้ยงจำแนกเป็นรายชนิด จะเห็นว่าในปี 2545 ได้มีปริมาณการเพาะเลี้ยงปลานิลสูงมากที่สุดเมื่อเทียบกับปลาชนิดอื่น มีจำนวนผู้เพาะเลี้ยงทั้งหมด 3,548 ราย พื้นที่เพาะเลี้ยง 1,774 ไร่ ปริมาณการขายเท่ากับ 887,000 กก. และมีมูลค่าถึง 35,480,000 บาท แสดงให้เห็นว่าเมื่อเปรียบเทียบกับปลาชนิดอื่นแล้ว ปลานิลเป็นปลาที่มีปริมาณการเพาะเลี้ยง และเป็นที่ต้องการบริโภคสูงกว่าปลาชนิดอื่นมากที่สุด

ตารางที่ 1.2 ราคาขายปลีกสินค้าเกษตร ปาลานิด (2-3 ตัว / ก.ก.)

(หน่วย : บาท)

ปี	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	เฉลี่ย
2536	20	20	20	20	20	20.48	22.5	22.5	22.5	22.5	22.5	22.5	21.29
2537	22.5	22.5	22.5	22.5	22.5	23.41	25	25	25	25	25	25	23.83
2538	25	25	25	25	26.67	27.5	27.5	27.5	27.5	27.5	27.5	27.5	26.60
2539	27.5	27.5	27.5	27.5	27.5	27.5	27.5	28.45	35	35	35	35	30.08
2540	35	35	35	35	35	35	35	35	35	35.23	40	40	35.85
2541	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40.00
2542	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40.00
2543	35.75	35	35	35	35	35	35	35	38.33	30	37.5	37.5	35.34
2544	37.5	37.5	37.5	37.5	37.5	37.5	37.5	37.5	37.5	37.5	37.5	37.5	37.50
2545	37.5	37.5	37.5	37.5	37.5	35	32.5	32.5	32.5	32.5	32.5	32.5	34.79
2546	32.5	32.5	32.5	32.5	32.5	32.5	32.5	32.5	32.5	32.5	32.5	40	33.13
2547	40	41	42.5	42.5	42.5	42.5	42.5	0	0	0	0	0	41.93

ที่มา : กรมประมง (2547)

จากตารางที่ 1.2 แสดงถึงราคาขายปลีกสินค้าเกษตร ปลาชนิด จะเห็นได้ว่าระดับราคาของ ปลาชนิด ตั้งแต่ปี 2536 จนถึงปี 2547 มีอัตราการเพิ่มขึ้นจากเดิมในทุก ๆ ปี โดยที่ราคาจะไม่ สูงขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่มีการขยับตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และมีอัตราคงที่ติดต่อกันนานหลายเดือน แต่ราคาจะไม่ลดลงต่ำกว่าเดิม จึงทำให้ผู้บริโภคนิยมบริโภคปลาชนิด และสามารถบริโภคได้ตาม ต้องการ จากราคาที่ไม่สูงมาก และมีผลผลิตของปลาชนิดออกมาจำหน่ายอย่างไม่จำกัด นำไปสู่การแข่งขันกับสินค้าเกษตรอื่น ๆ เช่น เนื้อไก่ เนื้อหมู จากสถิติดังกล่าวแสดงให้เห็นถึง ว่าในช่วงที่ประเทศไทยอยู่ในช่วงเศรษฐกิจรุ่งเรือง หรือ ประสบปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ ราคาสินค้า เกษตรปลาชนิด จะไม่ส่งผลกระทบต่อเงื่อนไขการบริโภคปลาชนิด เนื่องจากราคาของปลาชนิดนั้น มีอัตราเพิ่มขึ้นลดลงใกล้เคียงกัน ผู้บริโภคยังสามารถที่จะบริโภคปลาชนิดได้ และถือเป็นอาหาร สุขภาพที่ผู้บริโภคหันมานิยมบริโภคกันมากขึ้นเพราะไขมันน้อยกว่าเนื้อสัตว์ชนิดอื่น และในช่วง ปลายปีที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ประสบปัญหาไข้หวัดนก ทำให้ผู้บริโภคหยุดบริโภคเนื้อไก่ จาก เหตุการณ์ดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อให้ราคาเนื้อหมูมีราคาสูงมาก ผู้บริโภคไม่สามารถบริโภคได้ใน อัตราเท่าเดิม ผู้บริโภคจึงหันมาบริโภคเนื้อปลาเพิ่มขึ้น ถึงแม้ผู้บริโภคหันมาบริโภคเนื้อปลา มากขึ้น แต่ก็ไม่ได้ทำให้ราคาของปลาชนิดสูงขึ้นมากแต่อย่างใด ราคาปลาชนิด จากปลายปี 2546 เท่ากับ 32.5 เพิ่มขึ้นเป็น 40 บาท ซึ่งก็ทำให้ผู้บริโภคยังสามารถซื้อได้เพราะราคาไม่เพิ่มมาก และบริโภค ได้ในปริมาณที่มากขึ้นได้ด้วย จะเห็นได้ว่าปลาชนิดเป็นสินค้าเกษตรที่สามารถขยายตลาดออกไป ได้อีกและสามารถที่จะรองรับความต้องการของผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี และตามปกติแล้วการ ลงทุนเลี้ยงปลาชนิดจะต้องใช้เงินในการลงทุนสูง เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาชนิดบางรายต้องกู้ยืมเงินจาก สถาบันการเงินต่าง ๆ เช่น ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เพื่อนำมาใช้ในการลงทุนเป็น ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงปลาชนิด จากตารางที่ 1.2 ราคาเฉลี่ยในแต่ละปีมีความผันผวนไม่แน่นอน จึงทำให้เกษตรกรผู้เลี้ยงบางรายเกิดการขาดทุน บางรายต้องเลิกกิจการ ทำให้เกิดปัญหาหนี้สิน ตามมา รายได้จากการดำเนินงานต่าง ๆ เป็นไปตามกลไกของตลาด ผู้ผลิตจึงเผชิญปัญหาการผลิต ในเรื่องต้นทุนสูง ปัญหาการตลาด และปัญหาทางเทคนิคการผลิต

ปัจจุบันการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในประเทศไทยได้ขยายตัวมากขึ้น ปลาชนิดเป็นสัตว์น้ำชนิด หนึ่งที่เกษตรกรนิยมเลี้ยง การเลี้ยงปลาชนิดของเกษตรกรในปัจจุบันนี้ ประสบปัญหาที่เกี่ยวกับปลา มีอัตราการเจริญเติบโตช้า เนื่องมาจากปลาชนิดถ้าปล่อยลงเลี้ยงทั้งสองเพศในแหล่งน้ำธรรมชาติจะมีการแพร่พันธุ์อย่างรวดเร็ว ทำให้จำนวนปลาเพิ่มขึ้นจนมีความหนาแน่นจนเกินไป วิธีการเลือกเลี้ยง ปลาแบบเพศเดียว โดยการใช้พวกสเตอโรยด์ฮอร์โมน เหนี่ยวนำให้เกิดการแปลงเพศในขณะ ลูกปลาวัยอ่อน ซึ่งยังไม่กำหนดเพศแน่ชัดหรือวิธีทางอ้อม โดยการเปลี่ยนแปลงเพศ ในปลาชนิดนั้น พบว่าการเลี้ยงปลาเพศผู้เพศเดียวจะให้ผลผลิตสูงกว่าการเลี้ยงปนสองเพศ ประมาณ 10-30 %

การเปลี่ยนเพศปลา โดยใช้ฮอร์โมนสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การฝังแคปซูล การแช่ปลาในสารละลายฮอร์โมน และการผสมในอาหารให้กิน ในการแปลงเพศปลานิลเพศเมียให้เป็นเพศผู้จะใช้ฮอร์โมนแอนโดรเจน หรือ ฮอร์โมนเพศผู้ สามารถกระตุ้นให้มีการเจริญของสัญลักษณ์ทางเพศขั้นที่สองเป็นลักษณะของเพศผู้ การแปลงเพศนี้ช่วยทำให้ลดปัญหาเกี่ยวกับปลาที่มีการเจริญเติบโตช้าในการศึกษาครั้งนี้ ต้องการศึกษเพื่อวิเคราะห์หาต้นทุนผลตอบแทนทางการเงินของการเพาะเลี้ยงลูกปลานิลแปลงเพศ เพื่อแสวงหาผลตอบแทนของการลงทุนว่าจะคุ้มค่าหรือไม่อย่างไร ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ลงทุนในโครงการนี้ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

- 1.2.1 เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการลงทุนด้านต้นทุนและผลตอบแทนทางการเงินของโครงการเพาะเลี้ยงลูกปลานิลแปลงเพศ ในเขตอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
- 1.2.2 เพื่อวิเคราะห์ความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงของโครงการ โดยดูผลกระทบของโครงการเมื่อต้นทุนหรือผลตอบแทนของโครงการมีการเปลี่ยนแปลงไปในเขตอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย
- 1.2.3 เพื่อศึกษาปัญหาและสาเหตุ ที่ส่งผลกระทบต่อโครงการเพาะเลี้ยงลูกปลานิลแปลงเพศ ในเขตอำเภอพาน จังหวัดเชียงราย

1.3 ประโยชน์ของการศึกษา

- 1.3.1 เพื่อแสดงข้อมูลในด้านต้นทุนและผลตอบแทนที่ได้จากการเพาะเลี้ยงปลาลูกปลานิลแปลงเพศ และเพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปเป็นแนวทางตัดสินใจในการลงทุน
- 1.3.2 ทำให้ทราบถึงสภาวะโครงการ สามารถปรับเปลี่ยนการวางแผนการจัดการในโครงการภายใต้ความผันแปร อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางต้นทุน
- 1.3.3 ทำให้ทราบถึงปัญหา และสาเหตุของการเพาะเลี้ยงลูกปลานิลแปลงเพศ และเป็นประโยชน์ต่อการปรับเปลี่ยนการวางแผนการจัดการในการเพาะเลี้ยงลูกปลานิลแปลงเพศของผู้ประกอบการในอนาคต

1.4 ขอบเขตของการศึกษาและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา

1.4.1 ขอบเขตที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาด้านทุนและผลตอบแทนทางการเงิน ของโครงการเพาะเลี้ยงลูกปลาชนิดปลิงเทศ ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาจากฟาร์มขนาดใหญ่ มีการบริหารแบบครอบครัว ตั้งอยู่ตำบลเมือง อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย บนเนื้อที่ 10 ไร่ จำนวนพนักงานทั้งหมด 28 คน ระยะเวลาของโครงการที่ทำการวิเคราะห์หาผลตอบแทนทางการเงิน กำหนดระยะเวลาศึกษา 10 ปี

1.4.2 วิธีการที่ใช้ในการศึกษา

จะใช้วิธีการวิเคราะห์โดยเน้นเศรษฐศาสตร์ทางการเงินเป็นสิ่งสำคัญ โดยการหาค่าทางสถิติที่เกี่ยวข้องในด้านต่าง ๆ เช่น

1.4.2.1 มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value : NPV)

มูลค่าปัจจุบันสุทธิของโครงการลงทุนจะทำการศึกษา โดยการเปรียบเทียบมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดเข้ากับกระแสเงินสดออกของโครงการ โดยการคิดลดด้วยอัตราผลตอบแทนที่หน่วยธุรกิจต้องการซึ่งโครงการที่เหมาะสมกับการลงทุนนั้นต้องมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) มากกว่า 0 หมายความว่ามูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดเข้ามากกว่ามูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดออก

1.4.2.2 อัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุน (Internal Rate of Return : IRR)

อัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุน (IRR) คือ อัตราส่วนลดที่จะทำให้มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนที่จะได้รับในอนาคต เท่ากับมูลค่าปัจจุบันของเงินลงทุนสุทธิของโครงการนั้นพอดี หรือ อัตราส่วนลดที่จะทำให้ผลรวมของมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) มีค่าเท่ากับ 0 อัตราผลตอบแทนภายในจากการลงทุน (IRR) ที่เหมาะสมต่อการตัดสินใจลงทุนต้องมีค่าสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำหรือสูงกว่าต้นทุนของเงินทุน เช่น สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ในปัจจุบัน

1.4.2.3 อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุน (Benefit Cost Ratio : B/C Ratio)

อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุน (B/C Ratio) คือ อัตราส่วนระหว่างมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนกับมูลค่าปัจจุบันของค่าใช้จ่ายตลอดอายุโครงการ ซึ่งอัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุน (B/C Ratio) ของโครงการที่เหมาะสมต่อการลงทุนต้องมีค่ามากกว่า 1

1.4.2.4 การวิเคราะห์ความอ่อนไหวตัว (Sensitivity Analysis)

การวิเคราะห์จะเป็นการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงปัจจัยต่าง ๆ เพื่อให้ทราบว่าจะมีผลกระทบต่อรายรับหรือต้นทุนอย่างไร และมีผลทำให้ค่า NPV , IRR และ B/C Ratio ของโครงการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิเคราะห์ความอ่อนไหวตัวนั้นจะช่วยให้

ผู้ประเมินโครงการทราบว่าต้องควบคุมตัวแปรดังกล่าวแต่ละตัวอย่างใกล้ชิด เพราะจะมีผลทำให้ผลตอบแทนของโครงการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันจะมีผลต่อการประเมินความเป็นไปได้ของโครงการในที่สุด

1.5 นิยามศัพท์

การแปลงเพศปลานิล หมายถึงการเปลี่ยนเพศปลาโดยใช้ฮอร์โมนแอนโดรเจน หรือฮอร์โมนเพศผู้ ในการแปลงเพศปลานิลเพศเมียให้เป็นเพศผู้ สามารถกระตุ้นให้มีการเจริญของลักษณะทางเพศขั้นที่สองเป็นลักษณะของเพศผู้ ในขณะที่ถูกปลาวัยอ่อนการกำหนดเพศของปลา ยังไม่ชัดเจนขึ้นอยู่กับอิทธิพลของฮอร์โมนเพศที่จะมากัดกัน สามารถเหนี่ยวนำให้อวัยวะเพศเปลี่ยนแปลงไปเป็นอวัยวะหรือรังไข่ก็ได้

อัตราดอกเบี้ย หมายถึงเงินผลประโยชน์ที่คิดจากเงินต้นโดยผู้กู้จ่ายให้แก่ผู้ให้กู้ เมื่อได้กู้เงินไปชั่วระยะเวลาหนึ่ง

ค่าเสียโอกาส หมายถึงผลประโยชน์ที่ดีที่สุดที่สูญเสียไป เมื่อสินค้าหรือปัจจัยการผลิตนั้นได้ถูกใช้ไปในโครงการใดโครงการหนึ่งจากบรรดาโครงการที่มีให้เลือกได้

โครงการ หมายถึงกิจกรรมหรืองานที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรเพื่อหวังผลประโยชน์ตอบแทนกิจกรรมหรืองานดังกล่าวจะต้องเป็นหน่วยอิสระหน่วยหนึ่งที่สามารถทำการวิเคราะห์วางแผน และนำไปปฏิบัติพร้อมทั้งมีลักษณะแจ้งชัดถึงจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุด

อัตราคิดลด หมายถึงอัตราที่สะท้อนถึงอัตราผลตอบแทนที่ต้องการของนักลงทุนที่จะใช้ตัดสินใจเพื่อกำหนดราคาซื้อขาย อาจประมาณและเปรียบเทียบจากอัตราดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารหรืออัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ประเภทอื่น

ค่าเสื่อมราคา หมายถึงค่าของทรัพย์สินที่ลดลง จะเนื่องจากทรัพย์สินนั้นเสื่อมสภาพ หรือล้าสมัยก็ตาม

ค่าซาก หมายถึงค่าของทรัพย์สินเมื่อหมดอายุใช้งานแล้ว